

<http://dx.doi.org/10.16926/em.2025.20.18>

Kamila HAWRYLAK

<https://orcid.org/0009-0006-1341-2276>

Szkoła Doktorska Nauk Społecznych Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

e-mail: kamila.hawrylak@mail.umcs.pl

Sprawozdanie z V Konferencji Naukowo-Artystycznej Doktorantów i Młodych Naukowców „Oblicza gitary w badaniach naukowych”, Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie, Częstochowa, 9 kwietnia 2025

Anglojęzyczne tłumaczenie niniejszego tekstu zostało opublikowane w tym tomie:

<http://dx.doi.org/10.16926/em.2025.20.19>

Jak cytować [how to cite]: K. Hawrylak, *Sprawozdanie z V Konferencji Naukowo-Artystycznej Doktorantów i Młodych Naukowców „Oblicza gitary w badaniach naukowych”, Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie, Częstochowa, 9 kwietnia 2025*, „Edukacja Muzyczna” 2025, t. 20, s. 375–382, <http://dx.doi.org/10.16926/em.2025.20.18>.

Streszczenie

9 kwietnia 2025 roku na Uniwersytecie Jana Długosza w Częstochowie odbyła się V Konferencja Naukowo-Artystyczna Doktorantów i Młodych Naukowców „Oblicza gitary w badaniach naukowych”. Wydarzenie zgromadziło badaczy i artystów z polskich ośrodków akademickich, stając się forum wymiany doświadczeń w obszarze gitarystyki. Wykład inauguracyjny prof. Tomasza Spalińskiego, poświęcony twórczości Józefa Świdra, podkreślał znaczenie praktyki wykonawczej w analizie dzieła muzycznego. W ramach trzech paneli zaprezentowano referaty dotyczące pedagogiki, historii lutnictwa gitarowego, analizy repertuaru XX i XXI wieku oraz współczesnych poszukiwań

Data zgłoszenia: 8.07.2025

Data akceptacji: 8.09.2025

brzmieniowych. Konferencji towarzyszyła część artystyczna w Filharmonii Częstochowskiej, podczas której prelegenci-gitarzyści zaprezentowali wybrane dzieła, w tym prawykonania.

Słowa kluczowe: gitarystyka, twórczość gitarowa, praktyka wykonawcza, lutnictwo gitarowe, muzyka XX i XXI wieku, Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie.

Konferencja Naukowo-Artystyczna Doktorantów i Młodych Naukowców „Oblicza gitary w badaniach naukowych” odbyła się 9 kwietnia 2025 roku. Była to już piąta edycja wydarzenia poświęconego gitarystyce, organizowanego przez Katedrę Muzyki Uniwersytetu Jana Długosza w Częstochowie. Konferencja stanowi platformę wymiany myśli łączących perspektywę naukową i artystyczną, skupiając uczestników z różnych ośrodków akademickich w Polsce. Nad przebiegiem wydarzenia czuwały bezpośrednio osoby odpowiedzialne za jego organizację: mgr Wojciech Gurgul oraz mgr Marcin Kuźniar.

Uroczystego otwarcia dokonała kierownik Katedry Muzyki Uniwersytetu Jana Długosza w Częstochowie – dr hab. Barbara Karaśkiewicz, zaznaczając, że jest to już kolejny raz, gdy w murach Uniwersytetu w Częstochowie spotyka się grono osób z naukową pasją i zamiłowaniem do gitary, oraz życząc wszystkim udanych wystąpień i owocnych rozmów panelowych.

Po powitaniu głos został przekazany prof. dr. hab. Tomaszowi Spalińskiemu z Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, który wygłosił wykład inauguracyjny zatytułowany *Twórczość gitarowa Józefa Świdra*. W ramach swojego wystąpienia T. Spaliński – będący jednocześnie autorem pracy dotyczącej twórczości gitarowej omawianego kompozytora oraz aktywnie koncertującym instrumentalistą – zwrócił szczególną uwagę na wykonawczy wymiar analizy dzieł. Podkreślił, że oprócz podstawowej analizy formalnej twórczości Józefa Świdra bardzo istotny aspekt stanowi pogłębienie refleksji nad praktyką wykonawczą, wynikającą nie tylko ze studiów nad strukturą utworów, lecz także z osobistych doświadczeń estradowych i studyjnych. Podczas prelekcji zostały przedstawione przykłady nutowe ilustrujące różne kwestie interpretacyjne w prezentowanych kompozycjach, jak również przykłady muzyczne, stanowiące oryginalne autorskie nagrania omawianych dzieł. T. Spaliński omówił ich znaczenie dla przebiegu muzycznego, a także wskazał na konkretne skutki brzmieniowe zastosowanych rozwiązań. Spotkanie miało więc charakter analityczny, ale i performatywny – prezentacja myśli badawczej była ściśle powiązana z praktyką muzyczną, co stanowiło o jej szczególnej wartości.

W tym miejscu nie sposób nie wspomnieć o osobie Andrzeja Śnioszka – wnuku prof. Józefa Świdra, który gościł podczas konferencji. Będąc naukowcem, badaczem, znawcą i propagatorem twórczości dziadka, podzielił się swoimi wspomnieniami oraz odkryciami naukowymi. Przedstawił spostrzeżenia na temat kompozycji i charakteru twórczości Józefa Świdra, pogłębiając optykę spojrzenia na osobę swojego dziadka. Dzięki obecności oraz aktywnemu uczestnic-

twu Śnioszka wykład Spalińskiego nabrał dodatkowego waloru interakcyjności. Udział w konferencji gitarowej w Częstochowie był – niestety – jednym z ostatnich wydarzeń, w których uczestniczył Andrzej Śnioszek, słuchacze zaś mieli możliwość i zaszczyt usłyszeć jego osobiste wspomnienia oraz wypowiedzi o charakterze naukowym. Wiadomość o jego nagłej śmierci przysporzyła wiele smutku, oznaczała też zakończenie pewnego etapu wielkiej pracy nad spuścizną Józefa Świdra. W obliczu tej tragedii tym większą wartość stanowi fakt, że w murach Uniwersytetu słuchacze mieli możliwość usłyszenia w bezpośredni sposób jego wypowiedzi.

W tegorocznej edycji konferencji wzięło udział ośmiu prelegentów – doktorantów oraz młodych naukowców, których wystąpienia zostały ujęte w trzech panelach tematycznych.

Panel pierwszy, zatytułowany „Spojrzenie na gitarę klasyczną w Polsce”, rozpoczęło wystąpienie mgr Kamili Hawrylak – doktorantki Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Przedstawiony referat – *Kapitał osobisty w ujęciu F. Luthansa, C.M. Youssef-Morgan i J.B. Avolio¹ jako zbiór istotnych zasobów osobistych nauczycieli gry na gitarze klasycznej w procesie kształcenia w polskich szkołach muzycznych* – miał na celu przybliżenie tematyki zasobów osobistych w ujęciu teorii zachowania zasobów² (COR) S. Hobfolla oraz zobrazowanie, jak poziom zasobów posiadanych przez nauczyciela gry na gitarze, takich jak poczucie samoskuteczności, optymizm, nadzieja, rezyliencja – czyli składowych tzw. kapitału psychologicznego PsyCap (w ujęciu wymienionych w tytule badaczy) – może wpływać na efektywność jego pracy w wymiarze dydaktycznym, wychowawczym i opiekuńczym.

Kolejne wystąpienie w panelu pierwszym stanowił referat mgr. Radosława Michałka, doktoranta Uniwersytetu Rzeszowskiego, zatytułowany *Lutnictwo gitarowe w Polsce po 1950 roku – wybrani przedstawiciele*. W wystąpieniu poruszono kwestię rozwoju lutnictwa gitarowego po 1950 roku, jako jednego z efektów powojennego rozkwitu kultury w Polsce. Autor prelekcji zaprezentował w ujęciu chronologicznym działalność polskich lutników, biorąc pod uwagę takie aspekty, jak: data budowy pierwszego instrumentu, data otwarcia warsztatu, ich rok urodzenia. Zwrócił także uwagę na kształtujące się z biegiem czasu podejście do budowy instrumentów – między innymi na ewolucję aspektów konstrukcyjnych i ich walorów brzmieniowych, a także na stale rosnący poziom polskiego lutnictwa gitarowego, które zyskuje coraz większe uznanie na arenie międzynarodowej.

¹ F. Luthans, C.M. Youssef, B.J. Avolio, *Psychological Capital: Developing the Human Competitive Edge*, Oxford University Press, Oxford 2007.

² S.E. Hobfoll, *Stres, kultura, społeczność. Psychologia i filozofia stresu*, Wydawnictwo GWP, Gdańsk 2006.

Pierwszy blok wykładowy zakończyło wystąpienie mgr. Wojciecha Gurgula, asystenta w Katedrze Muzyki Uniwersytetu Jana Długosza w Częstochowie, zatytułowane *Niemieccy gitarzyści i twórcy muzyki gitarowej działający w II Rzeczypospolitej na przykładzie Otto Steinwendera*. Prelegent zwrócił uwagę i nakreślił obraz swoistej mozaiki kulturowej i przenikania się wpływów w muzycznym pejzażu II Rzeczypospolitej. W kontekście tła historyczno-społecznego oraz jego uwarunkowań, takich jak toczące się przemiany społeczno-polityczne czy napięcia narodowościowe, wskazał sylwetki działających aktywnie w tym okresie gitarowych kompozytorów niemieckich – Oswalda Rabela, Ewalda Rudolfa Cwienka i Ottona Steinwendera. Prelegent skupił się na przedstawieniu ostatniego z wymienionych twórców: kantora, pedagoga, organisty, laureata międzynarodowych konkursów kompozytorskich i przede wszystkim autora utworów solowych i kameralnych z udziałem gitary, wskazując szczególnie na wartość skomponowanych przez niego pieśni z towarzyszeniem gitary lutniowej. Słuchacze mieli możliwość pogłębić znajomość literatury gitarowej – zapoznać się z przykładami mało znanej twórczości Ottona Steinwendera, wraz ze wskazaniem na możliwość zastosowania niektórych dzieł owego twórcy w praktyce dydaktycznej³. Dodatkową wartością wystąpienia była możliwość zapoznania się z archiwalnymi publikacjami nutowymi zawierającymi zapisy partii gitarowych skomponowanych przez Steinwendera pieśni oraz bezpośredniego kontaktu z gitarą lutniową.

Jako pierwsza w kolejnym bloku wykładowym, zatytułowanym „Wokół repertuaru z XX i XXI wieku”, zaprezentowała się dr Małgorzata Żegleń-Włodarczyk. W wystąpieniu pod tytułem „*Litania*” (2023) *na gitarę solo Leszka Wojtala – między intencją kompozytora a intencją dzieła* prelegentka dokonała rozważań nad relacją pomiędzy zamysłem twórcy a autonomią samego dzieła muzycznego. Podstawą i zarazem inspiracją do podjęcia tych refleksji był utwór *Litania* autorstwa Leszka Wojtala, oparty na średniowiecznej sekwencji *Dies irae*. W ramach wystąpienia została omówiona geneza, cechy budowy formalnej oraz materiał muzyczny dzieła. Podstawą ciekawej i wnikliwej analizy stała się problematyka wykonawcza w aspekcie możliwości gitary klasycznej, ale również jej ograniczeń, które wymagają głębokiego przemyślenia i zastosowania określonych rozwiązań interpretacyjnych. Prelegentka odniosła się do własnej praktyki wykonawczej i konieczności wyważenia różnych czynników – intencji autora, analizy strukturalnej i formalnej dzieła oraz możliwości instrumentu, co stanowiło dodatkowy walor prezentacji.

Jako kolejny w drugim panelu dyskusyjnym wystąpił mgr Łukasz Dobrowolski, doktorant Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, z wykładem pod tytułem „*Concierto de Aranjuez*” *Joaquina Rodriga i pierwsze koncerty gitarowe w XX*

³ Zob. O. Steinwender, *Für stille Stunden na gitarę solo*, red. W. Gurgul, Wydawnictwo Eufonium, Gdynia 2020.

wieku⁴. We wstępnej części referatu prelegent omówił uwarunkowania dziejowe koncertów powstających w początkach XX wieku. Zwrócił uwagę na występujący w tym okresie wzrost zainteresowania i renesans tego nieomal zapomnianego gatunku, jakim jest koncert na gitarę. W swoich rozważaniach odniósł do twórców takich, jak Joaquín Rodrigo, Mario Castelnuovo-Tedesco oraz Boris Asafjew. Druga część wystąpienia została poświęcona kompozycji *Concierto de Aranjuez* Rodriga. Prelegent dokonał przedstawienia wniosków z badań nad odnalezionymi w hiszpańskich archiwach manuskryptami tego dzieła. Zaznaczył, że ich analiza wskazuje na istnienie interesujących i stosunkowo znaczących różnic pomiędzy tymi wersjami a współczesnymi wydaniem utworu, co było interesującym odkryciem i poszerzeniem spojrzenia tak na epokę, jak i na działalność samego kompozytora.

Trzeci blok wykładowy, pod hasłem „Współczesne przestrzenie dźwiękowe gitary klasycznej”, zapoczątkowała prelekcja mgr. Marcina Kuźniara, doktoranta Uniwersytetu Jana Długosza w Częstochowie, zatytułowana *Praktyka wykonawcza muzyki na gitarę i taśmę*. W ramach wystąpienia podjęta została problematyka wykonawstwa muzyki gitarowej z zastosowaniem taśmy. Prelegent wskazał, że twórczość ta jest pod względem obecności w programach koncertowych gitarzystów obszarem niszowym, często pomijanym, a stanowi ważną i ilościowo znaczącą część repertuaru współczesnej muzyki gitarowej⁵. W ramach wystąpienia podjęta została próba przybliżenia tego typu nowej muzyki. Prelegent omówił kolejne możliwe etapy pracy z muzyką na gitarę i taśmę – od pierwszego kontaktu z partyturą i plikiem audio, po przygotowanie do prezentacji artystycznej. W opisie uwzględnił techniczne aspekty pracy z warstwą elektroniczną, jak: przygotowanie ścieżek dźwiękowych czy sposoby ich odtwarzania i nagłośnienia. Wystąpienie miało na celu wskazanie, że marginalizacja wykonawstwa muzyki gitarowej z zastosowaniem taśmy może być wyrazem błędnych przekonań lub obaw o brak własnych, wystarczających kompetencji cyfrowych gitarzystów. Prelekcja stanowiła próbę promocji tego typu muzyki jako osiągalnej i wartościowej formy wyrazu artystycznego współczesnego gitarzysty.

Kolejnym prelegentem w ramach trzeciego bloku wykładowego był mgr Radosław Wieczorek z Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie. Jego wystąpienie, zatytułowane *Oblicza sonorystyki na gitarę solo z przełomu XX i XXI wieku*, dotyczyło możliwości brzmieniowych jako jednego z dominujących kierunków twórczych funkcjonujących w literaturze gitarowej od połowy XX wieku. W pierwszej części wykładu prelegent podkreślił wagę obszaru sonorystycznego w analizie i interpretacji dzieł, szczególnie tych powstałych w II połowie

⁴ Zob. Ł. Dobrowolski, *Pierwsze koncerty gitarowe w XX wieku – kompozytor a wykonawca*, „Edukacja Muzyczna” 2024, t. 19, s. 301–318, [DOI:10.16926/em.2024.19.14].

⁵ Zob. *Database of Contemporary Guitar Music*, <https://www.sheerpluck.de> [stan z 3.07.2025].

XX wieku i dalszych latach. Omówione zostały definicje i ujęcia merytoryczne z zakresu pojęciowego sonorystyki. Druga część wykładu zawierała przykłady analizy sonorystycznej i odniesionej do niej praktyki wykonawczej w kompozycjach wybranych współczesnych twórców. Prelegent omówił i przedstawił w tym zakresie na podstawie przykładów nutowych i dźwiękowych utwory: *Sette studi* Maurizia Pisatiego⁶, *Vientulības sonāte* Pēterisa Vaska, bez tytułu [*largo*] Pawła Malinowskiego oraz *Sequenza XI* Luciana Beria.

Trzeci blok wykładowy zamknęło wystąpienia mgr. Andrzeja Grygiera – doktoranta Akademii Muzycznej im. Ignacego Jana Paderewskiego w Poznaniu. Jego prelekcja, zatytułowana *Od tonu do dzieła: pojedynczy dźwięk jako fundament sztuki gitarowej*, wpisała się w zakres tematyczny bloku poprzez jeszcze większe skupienie uwagi na idei pojedynczego nawet dźwięku jako fundamentu, budulca jakości i poziomu artyzmu warstwy dźwiękowej wykonywanego utworu. Prelegent podjął refleksję nad ontologicznym aspektem brzmienia. Rozważania oparte zostały na założeniach filozofii muzyki⁷, jak również na przykładzie wykonawstwa – w tym przypadku analizie porównawczej rodzaju dźwięku Juliana Breama (nieidealnego, ale nacechowanego autentyzmem w odniesieniu do osobowości i intencji tegoż gitarzysty) oraz przykładowego studenta realizującego utwór dźwiękiem, który można uznać za wykonawczo idealny, ale pozbawiony indywidualnej ekspresji. Podjęcie problematyki znaczenia dźwięku w stosunku do aspektu technicznego, emocjonalnego i filozoficznego miało za zadanie skłonić słuchaczy do pogłębienia własnego myślenia o sferze dźwięku, który nie stanowi wyłącznie elementu struktury, a niesie w sobie indywidualny artystyczny ładunek emocjonalny i osobowościowy danego wykonawcy.

Każdy z omówionych bloków wykładowych zakończony był panelem dyskusyjnym. Prowadzący zapraszali uczestników konferencji do zadawania pytań, dyskusji i komentarzy. Poruszane podczas konferencji zagadnienia były bardzo zróżnicowane. Sprawilo to, że wymiana zdań i spostrzeżeń dotycząca kolejnych wystąpień była ożywiona, prowadząc do pogłębionych refleksji tak prelegentów, jak i słuchaczy.

Podobnie jak w roku ubiegłym zakończenie konferencji miało wymiar artystyczny. W ramach drugiego wiosennego Wieczoru Uniwersyteckiego Katedry Muzyki Uniwersytetu Jana Długosza w Częstochowie, odbywającego się w Filharmonii Częstochowskiej im. Bronisława Hubermana, wystąpili konferencyjni prelegenci-gitarzyści: Radosław Michałek, Małgorzata Żegleń-Włodarczyk, Marcin Kuźniar oraz Radosław Wieczorek, niejako łącząc swoimi wcześniejszymi wystąpieniami sferę naukową z wymiarem *stricte* artystycznym. Wieczorną część wy-

⁶ Zob. R. Wieczorek, *Guitar Sonoristics in Sette studiby Maurizio Pisati*, „Edukacja Muzyczna” 2022, nr 17, s. 211–227, [DOI:10.16926/em.2022.17.01].

⁷ Zob. *Filozofia muzyki. Doświadczenie, poznanie, znaczenie*, red. M. Gamrat, M.A. Szyszkowska, Wydawnictwo Chopin University Press, Wydawnictwo UNUM, Kraków 2022.

darzenia zainauguował wykład Wojciech Gurgula, zatytułowany *Gitara w kręgu Fryderyka Chopina*. Autor wystąpienia skupił się na analizie biografii kompozytora, badając te momenty, w których motyw gitary i muzyki gitarowej mogły potencjalnie wpisywać się w epizody biografii w aspekcie osobistym i twórczym.

Podczas koncertu wystąpili:

- Radosław Michałek, który zaprezentował następujące utwory: *Mazurka Apassionata* Augustína Barriosy oraz *Fantasia La Traviata* Francisco Tárregi;
- Małgorzata Żegleń-Włodarczyk, która wykonała związaną z tematyką swojego wystąpienia kompozycję Leszka Wojtala *Litania* na gitarę solo, pozwalając słuchaczom na bezpośrednie nawiązanie do praktyki i pogłębienie treści zawartych w wykładzie;
- Marcin Kuźniar, który przedstawił interpretacje solowych *No hubo remedio* op. 195 nr 12 z cyklu *Caprichos de Goya* Maria Castelnueva-Tedesca i *Le Fandango Varié* op. 16 Dionisia Aguada;
- duet Marcin Kuźniar & Radosław Wieczorek, którzy dokonali prawykonania utworów Odysseasa Konstantinopoulou – *Pieśń pontyjska (Ti Trichas to Ghefyryn)* i *Taniec pontyjski (Pyrrichios)* na dwie gitary.

Po koncercie słuchacze mogli obejrzeć wernisaż fotografii autorstwa Marcina Wieczorka z Katedry Malarstwa Uniwersytetu Jana Długosza w Częstochowie.

Konferencja „Oblicza gitary w badaniach naukowych” zgromadziła prelegentów i słuchaczy o szerokich zainteresowaniach naukowych, badawczych i artystycznych. Wystąpienia były zróżnicowane tematycznie, koncentrowały się wokół zagadnień wykonawczych, interpretacyjnych, badań nad gitarową literaturą muzyczną w szerokim ujęciu historycznym i społecznym, zagadnień pedagogicznych związanych z nauczaniem gry na gitarze, rozwojem i popularyzacją gitarystyki w aspekcie rozwoju lutnictwa i repertuaru gitarowego. O poziomie konferencji świadczy fakt, że prezentowane referaty wielokrotnie miały niezwykle szeroki, zbudowany świadomie przez prelegentów, kontekst, niejednokrotnie stając się podstawą do refleksji o podłożu psychologicznym czy filozoficznym, a nawet odnosząc się do ontologicznego wymiaru samej sztuki muzycznej i pojęcia artysty-gitarzysty. Uczestnicy konferencji gościli w przyjaznych murach Uniwersytetu, mogąc w każdym momencie liczyć na wsparcie organizatorów w osobach Wojciecha Gurgula i Marcina Kuźniara. Kolejna, szósta już edycja konferencji, zaplanowana jest na kwiecień 2026 roku.

Bibliografia

Monografie

Filozofia muzyki. Doświadczenie, poznanie, znaczenie, red. Małgorzata Gamrat, Małgorzata A. Szyszkowska, Wydawnictwo Chopin University Press, Wydawnictwo UNUM, Kraków 2022.

Hobfoll Steven E., *Stres, kultura, społeczność. Psychologia i filozofia stresu*, Wydawnictwo GWP, Gdańsk 2006.

Luthans Fred, Youssef Carolin M., Avolio Bruce J., *Psychological Capital: Developing the Human Competitive Edge*, Oxford University Press, Oxford 2007.

Spaliński Tomasz, *Twórczość gitarowa Józefa Świdra: pogłębiona analiza aspektu wykonawstwa instrumentalnego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2007.

Artykuły w czasopismach

Dobrowolski Łukasz, *Pierwsze koncerty gitarowe w XX wieku – kompozytor a wykonawca*, „Edukacja Muzyczna” 2024, t. 19, s. 301–318 [DOI: 10.16926/em.2024.19.14].

Wieczorek Radosław, *Guitar Sonoristics in Sette studiby Maurizio Pisati*, „Edukacja Muzyczna” 2022, nr 17, s. 211–227 [DOI:10.16926/em.2022.17.01].

Wydawnictwa nutowe

Steinwender Otto, *Für stille Stunden na gitarę solo*, red. W. Gurgul, Wydawnictwo Eufonium, Gdynia 2020.

Strony internetowe

Źródło: Database of Contemporary Guitar Music, <https://www.sheerpluck.de> [stan z 3.07.2025].

Report on the 5th Scientific and Artistic Conference of Doctoral Students and Young Researchers “*Faces of the Guitar in Scientific Research*”, Jan Długosz University in Częstochowa, April 9, 2025

Abstract

On April 9, 2025, the Jan Długosz University in Częstochowa hosted the 5th Scientific and Artistic Conference of Doctoral Students and Young Researchers “*Faces of the Guitar in Scientific Research*.” The event brought together scholars and performers from Polish academic centers, providing a platform for exchanging perspectives in the field of guitar studies. The inaugural lecture by Prof. Tomasz Spaliński, devoted to the guitar works of Józef Świder, emphasized the role of performance practice in the analytical process. Three thematic panels featured papers addressing pedagogy, the history of Polish guitar making, the repertoire of the 20th and 21st centuries, as well as contemporary explorations of guitar sonorities. The conference was accompanied by an artistic program held at the Częstochowa Philharmonic, where guitarists presented selected works, including premieres.

Keywords guitar studies, guitar works, performance practice, guitar making, 20th and 21st-century music, Jan Długosz University in Częstochowa